

Сайтът **desebg.com** публикува изключително силното изказване на проф. **Евелина Келбечева**, историк от Американския университет в България, направено по време на [дискусията „Знание и ценности” – \(не\)изучаването на тоталитарните режими в българското училище](#), проведена на 6 юни 2016 г. в Дома на Европа в София, организирана от фондация „Истина и памет”.

В първия по рода си форум, събрал професионални историци, експерти в образованието и кино-документалисти, бяха очертани проблемите за неадекватното преподаване на комунистическия режим в училище, както и мерките, които гражданския сектор настоява да бъдат предприети от Министерството на образованието и науката (МОН).

В своето изказване проф. Келбечева очертава хоризонтите не само на невежеството в България по отношение на истината за комунизма, но и добре смазаната пропаганда машина, която не е спирала да работи против демокрацията, а също така и пътя, по който трябва да се противопоставим. Заглавието и вътрешните подзаглавия са на desebg.com.

Аз съм сигурна, че след 26 години лутания най-после представяме пред министъра на образованието и науката Меглена Кунева няколко конкретни искания, без които вече не може да се говори.

На тази наша среща виждам прекрасни колеги от цяла България дошли сами, за да вземат участие. Няма време за отлагане. Започвам своето изказване с извинението, че

Написано от Проф. Евелина Келбечева
Сряда, 08 Юни 2016 18:51

дълги години аз лично виждах проблемите в университетското образование, но фактически най-голяма пречка са тези нива на невежество, които се ширят в България по въпроса за това какъв е бил комунизмът и неговите последици, които окончателно деформират нашето общество днес.

Какво би променило обективното знание за комунизма в училище?

Ако ние имахме адекватно, модерно, обективно и силно присъствие на знанието на комунизма в българското училище, нашето общество днес щеше да бъде различно.

От това знание се раждат и гражданските разбирания и реакциите на младите хора, тяхното ситуиране в днешния ден, тяхното отношение за това какво е Европа, тяхното усещане за връзките със собствените им семейства. Ако щете и с всички тези прекрасни неща, които днес те имат, за да бъдат усетени и полагани в онази пустиня на предишния ден.

Цялото българско пространство е запушено от добре свършената работа на ДС и на всички сателитни служби, защото няма обяснение за това как 26 години българските учебници са ретроградни, лошо написани, а онези, които са добре написани не се преподават.

Забраните за разпространение на знанието за комунизма

Съществуват няколко ефективни стъпки, с които се забранява и не се разпространява знанието за комунизма, като например:

- в нито една матура не присъства нито една темата за комунизма;
- в изпитите за постъпване в българските университети няма тема за комунизма;
- в българското училище образованието по история спира до Първата световна война.

Не защото го няма в учебниците, не защото няма знание за това, не защото няма натрупа изключително добра, детайлна и бих казала ярка историография по въпроса. А просто защото е трудно, няма консенсус. Много ми е интересно кой трябва да даде този консенсус на обществото.

На второ място. Ние имаме закона от 1999 г. по времето на министър Веселин Методиев, който ясно казва, че на всеки пет години трябва да се променят и обновяват учебните планове и учебното съдържание. Само веднъж това е направено и то в регресивен план.

Тези дълги хоризонти на невежеството за комунизма, за които говоря, имат още по-дълги последствия и изминалите 26 години са почти пропилени. Ние сме последната държава от Източна Европа, където дори няма идея, че трябва да се спазват нашите собствени закони, камо ли европейските.

Най-пазената публична тайна в България

Законът от 2000 г., който обяви комунистическия режим за престъпен, е може би най-добре пазената публична тайна в България. В нито един учебник по история не присъства този факт, а именно, че този режим е обявен със закон за престъпен.

Заклучителната декларация на Пражката конференция от 2008 г. „Европейската съвест и комунизмът” е още по-малко позната, още по-малко някой от българските политици е направил нещо, за да се променят образователните практики в България, както документът препоръчва.

Комунизмът и останалите тоталитарни режими присъстват във всички български учебници. Но те са написани толкова лошо, толкова банално, толкова скучно, един урок е 8 страници.

Ефектът на документа и киното върху младите поколения

Говорила съм с над 15 учители от цялата страна и те ми казват: „Ако урокът е повече от една страница учениците не го четат”. Точно затова в дискусиата сме поканили най-ярките кино-документалисти, за да обсъдим проблема и се отнесем адекватно към поколението, което не чете, но което реагира по невероятен начин на документа.

Когато те видят документалните филми за лагерите, разказите на оцелелите, когато слушат разказите на горяните, когато видят и други филми, свързани с терора, сложен просто като „грешка на растежа” в българските учебници, тяхната реакция е мигновена, силна и продуктивна, отколкото тази, предложена в скучно и разлято повествование в учебниците.

Много може да се говори колко консервативна и накрая репресивна е българската образователна система. Колко тежка е тя и колко трудно се променя.

Фалшификацията на историята

Фактът, че ключови позиции в Министерството на образованието продължават да се заемат от няколко огласени агенти на Държавна сигурност трябва да говори много добре за начина, по който персонално се мисли, говори и спират политиките за осъвременяване на българските учебници и на цялото ни образование.

Всичко, което се прави в МОН, или не се прави, отразява другото ниво на състояние на много ярката тенденция към тотално замитане, да не кажа грозната дума – фалшификация на историята, която струи от 99% от медиите у нас.

Точно както жълтата преса удави опитите за силна и модерна журналистика, и в България няма свободна преса, това вече е публичен факт, по същия начин жълтата история или параистория и всички тези псевдопатриотични и шовинистично галещи ухото и тотално невъзможни за приемане от академичните срещи развявания на конски

Написано от Проф. Евелина Келбечева
Сряда, 08 Юни 2016 18:51

опашки и черепа на Никифор, което абсолютно всяко българско дете знае, но не знае, че комунизмът е фалирал три пъти.

Тази жълта параистория прави много повече за съзнанието на младите хора в България отколкото академичната историография. Тя шества навсякъде и пълни липсващото самочувствие.

И ако министър Кунева е министър не само на образованието, но и на науката, тя трябва да настоява тази модерна историческа наука да бъде водеща в приемането на нормативните актове и на начините, по които се преподава история в средните училища.

Обещанието от министър Кунева

На срещата ни с министър Кунева преди няколко месеца (на 11 март 2016 г., бел. ред.), заедно с депутата Методи Андреев, когато внесохме двете петиции – гражданската и политическата за необходимостта от изучаване на комунизма в училище, ние говорихме не само за учебниците, но за един цялостен комплексен подход за предаване на това знание и промяна на това тотално невежество с измислици и фалшификации, които са в по-голямата част от публичното пространство.

Министър Кунева тогава каза: „Да, аз ще направя всичко възможно, защото моето семейство е репресирано, аз самата съм католичка и вярвам, че трябва да се променят нещата и давам моята дума за това”.

Непрекъснато от тези 26 години, от които само 5 бяха в ръцете на некомунистическия елит, пропагандата, фалшификацията за комунизма вървеше със страшна сила.

И с ресталинизацията, която се случва в Русия начело с Путин и онова, което чухме от телевизията от Светлана Шаренкова, обясняваща, че нямало нищо вярно в това, че Живков е предложил България да стане 16-та република и още по-малко, че е продал българския златен резерв на Москва, това тече непрекъснато от екрана. Това е

Написано от Проф. Евелина Келбечева
Сряда, 08 Юни 2016 18:51

масирана прокомунистическа пропаганда, която не е спирала и върши отлично работата си.

Ще допуснем ли прекъсване на връзката между поколенията?

Ако тук се прекъсне връзката с поколението, което знае, помни и по никакъв начин не е искало реваншизъм, ние ще изгубим последната връзка, с която поколенията могат да предадат едно на друго знанията.

Българското общество няма обща памет, защото това е обща манипулация, която вече върви повече от 25 години от комунистическите и централите на ДС.

Общото отсъствие на памет или липса на знание е резултат и от бездействието, реакцията и некадърността на посткомунистическия елит, който управлява след 1990 г. и в частност на тези, които спираха най-добрите инициативи в МОН.

Другият хоризонт

За да приключа, ще повтора едни думи, които са изключително важни, защото те очертават един друг хоризонт, който е съществувал в България този отрязък от 1944-1989 г.

Цитирам ни интервю със Спас Темелков, един от строителните предприемачи в България преди 1944 г. и подложен на репресии след това. През 1962 г. той казва следното:

„Когато комунистите дойдоха на власт, те първо обогатиха собствените си партизани, което си е отдавнашна практика. И затова първо ни взеха имотите, така и Хитлер подгони

Написано от Проф. Евелина Келбечева
Сряда, 08 Юни 2016 18:51

евреите, за да им вземе имотите.

Беше нормално да конфискуват всичко, но буржоазията ни не беше много богата. Затова посегнаха на хляба на хората. А на българина хлябът беше земята. Взеха му го. И когато изядоха всичко и видяха, че нищо не става, започнаха да взимат заеми.

Кой можеше да им ги даде? Естествено, капиталистите. Те дори няма да питат защо ще им са тези пари. Но когато видят, че комунистите не могат да плащат лихвите, ще си поискат и лихвите на лихвите и главницата.

И понеже няма да могат да ги платят, ще трябва да си ходят. И ще видиш: ще влязат в църква да се кръстят и да останат на власт.

А колкото да земята на българина, когато се разбере, че нищо не става, ще трябва да му я върнат, но няма да има на кого. Тогава ще настъпи 7-годишен глад.”

Това е хоризонтът на българина, който оцелява в случилото се в онези години.

Ние, които сме в тази зала, имаме други хоризонти на мислене, на разбиране и на гняв. Ние трябва да минем този път, за да изчистим тези ужасни петна, които 26 години смачкаха огромна част от хоризонтите на българите, особено на младите.